

УДК 327

Сінкевич Євген Григорович
Кучеренко Алла Алімівна

РОЗПАД РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ ТА МІСЦЕ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ СТРАТЕГІЇ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА (1991-2009 рр.) В ІНТЕРПРЕТАЦІЯХ ПОЛЬСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ

Розпад Радянського Союзу спричинив ліквідацію біполярної системи, на яку спиралися попередні міжнародні відносини. Виникнення самостійних держав змінило політичну мапу Європи. Українці, як і поляки, у черговий раз опинилися перед історичним вибором – в якому цивілізаційному вимірі розвивати свою державність [24]. У новій геополітичній конфігурації для відродженої Третьої (як її звично називають у публіцистиці) Речі Посполитої вагоме місце мало проголошення незалежності України. Наступило те 24 серпня 1991 року (відразу після путчу ДКНС) проголошенням українським парламентом Акту незалежності [1, 174], який згодом був підтверджений загальноукраїнським референдумом 1 грудня 1991 року. Вже наступного дня Польща першою офіційно визнала незалежність України, підтвердивши попередні рішення Сейму і Сенату кінця серпня 1991 року, які схвально привітали український Акт про незалежність [2, 205].

Належить підкреслити, що відразу по прийнятті українським парламентом Акту про незалежність держави нав'язали quasi-дипломатичні стосунки в особі спеціальних посланців (Я. Козакевича з польського боку, Т. Старака з українського боку), що згодом були доведені до дипломатичного рангу. Визнання Польщею незалежності України було не тільки важливим політичним актом, але й початком дороги до підписання між двома державами "Договору між Польською Республікою і Україною про добросусідство, дружні стосунки і співпрацю". Підписаний у Варшаві 18 травня 1992 р. договір створив фундамент польсько-українського стратегічного партнерства. Не дивлячись на те, що поняття стратегічного партнерства появилось лише в 1996 році в меморандумі Руху ста і Народного руху України, його було підтримано урядами двох країн [3, 161-162; 4, 221; 5, 129], що було своєрідним підтвердженням попередньої польсько-української співпраці. У 21-й статті договору окреслено мету і засади формування взаємних стосунків у царині політичної, господарської, військової, екологічної, культурної, наукової, гуманістичної співпраці, захисту національних меншин, опертих на ґрунт взаємної безпеки, непорушності кордонів, дотримання Хартії ООН, Заключного акту Конференції з безпеки і співпраці у Європі, Паризької карти для нової Європи і інших документів європейської співпраці [6, 573].

Шлях до підписання польсько-українського Договору для двох країн не був простим [7]. Польща, що вже у 1989 році визначилася із вибором прозахідної політичної стратегії, а в час підписання Договору з Україною була державою, пов'язаною з Європейським Союзом (16 грудня 1991 р.), віддавала собі звіт щодо геополітичного значення незалежної України. Збігнев Бжежинський характеризував Україну як "геополітичний стрижень" і вважав, що "...саме існування незалежної української держави допомагало змінювати Росію... Втрата незалежності Україною мала би наслідком наслідки для Центрально-Східної Європи, перетворюючи Польщу в геополітичний стрижень на східному кордоні об'єднаної Європи" [8, 56]. Для Польщі ж незалежна Україна становить своєрідний бар'єр, що відділяє Росію від Польщі і Європи [7, 33-34]. Тому видається слушною теза, що у польсько-українському зближенні ключову роль відіграв геополітичний чинник.

Україна натомість отримала незалежність, не маючи тягlosti державницьких традицій, успадкувавши державні інституції по радянській імперії з єдиною легальною комуністичною партією і декількома незалежними дисидентськими угрупованнями [7, 36-38], тому перебувала у фазі розбудови внутрішніх демократичних структур. У царині закордонної політики викристалізувалася низка концепцій: а) концепція нейтральності (доктрина Д. Павличка); б) концепція "урівноважених інтересів", зорієнтована на співпрацю зі східними, західними та південними країнами; в) євроатлантична концепція відкритості на Захід; г) євро-азійська концепція, з проголошенням реінтеграції пострадянських традицій [9, 110]. Однак, жодна з тих

концепції не була реалізована. Постійні українсько-російські суперечки і пошук союзника, що підтримав би Україну, об'єктивно привернули увагу першого президента України Леоніда Кравчука до Польщі. Він розраховував на допомогу у трансформації України з держави пострадянської на центральноєвропейську. У тогочасній польській східній політиці домінувала концепція двовекторності, що базувалася з одного боку на "добрих" стосунках із Москвою, з іншого боку – на встановленні контактів із пострадянськими республіками. Певна стриманість стосовно України була обумовлена болісною спільною історією [9, 27].

Польсько-український договір безперечно став істотним елементом у геостратегічному вимірі двох держав [5, 131]. Для Польщі він означав зміцнення незалежності України, можливість сприяти її спрямуванню у напрямку Європи, а одночасно – віддаленню від Росії. Україна бачила Польщу в ролі посла (адвоката) на своєму шляху до Європи, а також трактувала Договір як альтернативу стосункам із Росією. Перший етап реалізації та міжнародної імплементації польсько-українського Договору прийшовся на період каденцій двох президентів незалежних держав: Леха Валенси у Польщі (1990-1995), Леоніда Кравчука в Україні (1991-1994). У той період держави уклали низку договорів, угод, протоколів і конвенцій стосовно різних напрямів співпраці, створили Консультативний комітет президентів Польської Республіки і України (12.01.1993), метою якого було підтримання постійного діалогу і стимулювання розвитку взаємних стосунків. На міжнародній арені Україна, при підтримці Польщі, стала членом багатьох міжнародних організацій: у 1992 році була прийнята до Конференції з безпеки і співпраці в Європі, у 1994 році до Ради Північноатлантичної співпраці, Міжнародного валютного фонду і Світового банку, у лютому 1994 року приєдналася до програми НАТО – Партнерство заради миру, а в червні 1994 року підписала "Угоду про партнерство і співпрацю" з ЄС, у 1995 році стала членом Ради Європи [10, 111].

Окрім активної підтримки Польщею України, можна зауважити стриманість польської сторони, для якої на той момент пріоритетом політики у галузі безпеки стала приналежність до НАТО. З цієї причини не отримала прихильності Польщі ініціатива президента Л. Кравчука, спрямована на приєднання України до Вишеградської групи, як і створення центральноєвропейської сфери стабільності і безпеки (так званий план Л. Кравчука у 1992-1993 рр.), що мала виконувати роль містка між Західною Європою і Росією [4, 220-221]. Мало також місце охолодження польсько-українських переговорів (на зламі 1993/1994 рр.), які викликали шпигунський скандал навколо Анатолія Лисенка та підписання Польщею контроверсійного Договору з Росією стосовно будівництва газотягу, що оминав територію України (мав пройти через Білорусь). Такі дії трактувалася Україною як ущемлення її національних інтересів.

На хвилі українського невдоволення Москва проголосила, що трактує Україну "близьким зарубіжжям", яке підпорядковується російському впливу. Одночасно російські політики "неформально" поінформували українську сторону, що ніби то Польща запропонувала їй відмовитися від підтримки незалежності України в обмін на підтримку входження Росії до НАТО [7, 172]. Наслідком тих подій став візит міністра закордонних справ України Анатолія Зленка до Варшави у березні 1994 року, який безперечно обумовив потепління польсько-українських відносин. Підсумком його Варшавського візиту стало підписання "Декларації про засади розвитку польсько-українського партнерства", в яких появилось поняття "тісного партнерства" [4, 221]. Як і раніше Україна обстоювала негативне бачення стосовно розширення НАТО за рахунок держав Центрально-Східної Європи, по-скільки побоювалася, що після вступу Польщі, Чехословаччини і Угорщини, стане буферною державою між Росією і НАТО. Однак, її голос в умовах складних взаємин із Заходом не був почутий. Належить підкреслити, що на той момент багато західних оглядачів української внутрішньої (відсутність реформ, криза) і зовнішньої політики навіть прогнозували розпад України на дві окремі держави: проєвропейську Західну і проросійську Східну Україну [11, 146]. В той період у Польщі появилася група "неореалістів", які вважали, що Польща повинна припинити політику підтримки пострадянських держав на користь добрих стосунків із Росією [12, 52].

За часів президентства Леоніда Кучми в Україні (1994-2004) і Александра Квасневського у Польщі (1995-2005) польсько-українські відносини вступили у нову більш динамічну фазу розвитку. Візит у січні 1995 року українського президента до Польщі спростував побоювання поляків щодо покращення українсько-російських відносин за рахунок Польщі, скоріше навпаки. Він був намаганням поживити польсько-українську взаємодію. Особливо транскордонну

співпрацю. У результаті пришвидшилася діяльність в Єврорегіоні Карпат (проголошеного ще в 1993 році). У 1995 році створено новий Єврорегіон Буг та відновлено діяльність Консультативного комітету президентів двох держав [13, 210]. Для польської сторони це було важливим сигналом, що Україна хоче мати не тільки добрі стосунки із Заходом та Сходом, але також із Польщею. Наперекір твердженню Л. Кучми, Польща стала не стільки “посередником” – до чого прагнув раніше Л. Кравчук – скоріше адвокатом України в Європі, а взаємні стосунки почали називати терміном “стратегічне партнерство”. Перелом у двосторонніх стосунках наступив у 1996 році. Тоді Київ несподівано змінив своє бачення відносно розширення НАТО за рахунок держав колишнього Варшавського договору і почав підкреслювати, що вступ Польщі до НАТО відіграє позитивну роль у формуванні безпеки в Центрально-Східній Європі та для України, й одночасно прагнув підтримки європейських прагнень України [3, 162]. Проевропейський курс української політики був підтверджений під час чергового візиту Л. Кучми до Варшави (червень 1996 р.). Тогочасний міністр закордонних справ Польщі Даріуш Росатий ще 9 травня 1996 року заявив: “Незалежність України трактуємо як один з істотних елементів гарантії безпеки Польщі і європейської стабільності” [3, 162]. Наслідком цих подій стала підтримка членства України у Центральноєвропейській ініціативі і участь президента Л. Кучми у засіданні тієї організації в містечку Ланцут (1996). У результаті змінилося бачення України Заходом, про що свідчила міжнародна фінансова допомога. Зацікавленість США польсько-українською співпрацею проявилася у створенні у 1998 році фонду Польсько-Американсько-Українська ініціатива співпраці (допомога у розвитку місцевого самоврядування тощо). У тому ж році у Києві відкрито Польський інститут.

Інтенсивність польсько-українських контактів на різних щаблях сприяла розвитку взаємної господарської співпраці. Після 1995 року зросла динаміка торгівельного обороту, що було наслідком низки урядових домовленостей і угоди про безвізовий режим (25.06.1996), яка була втілена в життя 8 вересня 1997 р., та відкриття у 1998 р. нового прикордонного переходу Корчова-Краковець [14, 14]. Господарському обміну сприяли чисельні ініціативи: Економічний форум Польща-Схід у курортному містечку Криниця, Польсько-Український господарчий з’їзд в адміністративному центрі Підкарпатського воєводства Жешові (травень 1998 р.). Для подолання багатьох перепон, що ускладнювали господарську співпрацю, а також підготовку України до вступу у ВТО і СЕФТА, мав слугувати спільний Меморандум про заходи з лібералізації торгівлі між Польщею і Україною (1997 р.). Іntenсифікація господарської співпраці була наслідком візиту у жовтні 1996 року прем’єра Владімежа Цімошевича до Києва під час якого піднято питання щодо будівництва комунікаційної мережі Одеса-Броди-Гданськ (залізниця і трубогін), що дозволив би транспортувати каспійську нафту (відтинок Одеса-Броди побудовано ще у 2001 р.) [13, 220-221].

Вдалося політикам двох країн акцентувати свої позиції і стосовно деяких важких і неоднозначних сторінок спільного минулого. Під час візиту до Києва президента А. Квасневського була узгоджена “Спільна заява президентів Польської Республіки і України про порозуміння і примирення” (27.05.1997). В її преамбулі йшлося про наступне: “Дорога до справжньої дружби ведеперед усім через правду і взаємне порозуміння. Усвідомлюємо, що жодна мета не може бути виправданням злочинів, насильства і застосування загальної відповідальності. Одночасно пам’ятаємо, що викликані вони були незалежними від поляків і українців обставинами через недемократичні політичні системи, нав’язані нашим народам проти їх волі”. Якщо ця преамбула викликала хвилю дискусій навколо найбільш болючих питань минувшини (Волинська трагедія, акція “Вісла”, цвинтар львівських Орлят) по обидва боки кордону, то діяльність офіційної влади була зосереджена на проблемі пам’ятних місць жертв війни і репресій. У виступі у Сеймі 5 березня 1998 року тогочасний міністр закордонних справ Броніслав Геремек зазначав: “Хочемо створити якнайкращий клімат у польсько-українських стосунках, подолавши болісну спадщину минулого. У зв’язку з тим будемо послідовно прагнути до впорядкування питань пов’язаних з охороною та відзначенням місць пам’яті і спочинку жертв війни і репресій. Очікуємо також таких дій з боку української влади” [3, 163]. У листопаді 1998 року український уряд створив Державну міжвідомчу комісію у справах жертв війни і політичних репресій, яка спільно з польською Радою збереження пам’яті про війни і страждання з 1999 року розпочали реалізацію міжнародного договору “Про охорону місць пам’яті і захоронення жертв війни і політичних репресій”. Реальним ефектом такої діяльності було відкриття 17 вересня 1999 року меморіалу польським офіцерам,

замордованим у Харкові, а також відновлення і підготовка до офіційного відкриття цвинтаря львівських Орлят (відбулося в 2005 році) [7, 190].

На момент, коли Польща стала членом НАТО (1999), загальна безпека України не була забезпечена. Підписана у 1994 році програма “Партнерство заради миру” не була реалізована на практиці. У 1995 році за ініціативи Л. Кучми з НАТО був підписаний індивідуальний документ, що визначив місце України у тій програмі. На цій підставі українські підрозділи брали участь в операціях: SFOR (завершеній 2.12.2005), IFOR у Боснії і Герцеговині (1995-1996) та KFOR (від 1999 р.). Коли НАТО підняло питання стосовно узаконення стосунків із Росією (підписано 27.05.1997 в Парижі), тоді ж за підтримки Польщі дійшло до подібних кроків стосовно України (“Карта про особливе партнерство НАТО з Україною”, підписана 9 липня 1997 р. у Мадриді) [15, 354-355]. Зближення України та НАТО обумовило створення у 1998 році польсько-українського батальйону в Перемишлі, який був задіяний у виконанні миротворчої місії у Косово (з 2000 р.) [16, 333,343; 17, 145-150]. У жовтні 1997 року в рамках своєї політики багатовекторності Україна здійснила спроби створення нового регіонального угруповання, званого ГУУАМ (Грузія, Україна, Узбекистан, Азербайджан, Молдова), метою якого було з одного боку зменшити політичні впливи Росії, з іншого зміцнити безпеку України без опори на НАТО [15, 359].

Під кінець 2000 року політична ситуація в Україні набула нових важливих нюансів. Смерть журналіста інтернет-газети “Українська правда” Георгія Гонгадзе значно збурила внутрішньополітичну кризу, викликану недостатньою демократизацією. Проявився вплив кланів, а ще більше – політично-бізнесових груп, які підпорядкували собі найвагоміші політичні партії і отримали реальні впливи на політику держави [18]. У Польщі, як і на Заході, із занепокоєнням відслідковували події в Україні. Президент А. Квасневський, намагаючись зарадити ситуації, у березні 2001 року організував у Казиміжі Дольному дві зустрічі: одну з президентом Л. Кучмою, другу з делегацією української опозиції. Розмова йшла про “способи вирішення політичної кризи в демократичний спосіб” [3, 244]. Політична криза і її негативний вплив на міжнародний імідж України не сприяли виконанню Польщею ролі партнера і адвоката у контактах з НАТО і Європейським Союзом. Варшава хоч і висловлювала занепокоєння внутрішньою ситуацією в Україні і її “поворотом” від Європи, однак не намагалася відмовлятися від “стратегічного партнерства”. Ще перед самітом НАТО у Празі було організовано у Варшаві (15.10.2002) міжнародну конференцію “Україна в Європі” за участю президентів Польщі, України, Швеції, лідерів головних політичних сил Польщі та України, високопоставлених представників Європейського Союзу і НАТО, у тому числі Х. Солани. Та конференція дещо знизила напруження у стосунках України із Заходом, а також внутрішнє українське протистояння по лінії: президент – опозиція. Апогеєм політична криза в Україні набула під час президентських виборів восени 2004 року. Занепокоєння перебігом виборів висловили США, ЄС, НАТО, ОБСЄ.

Наслідки “помаранчевої революції” вселяли надії на позитивні зміни [20]. 21 лютого 2005 року був підписаний “План дій для України” (на 3 роки), за яким українська сторона зобов’язувалася демократизувати урядові структури, лібералізувати і юридично урегулювати господарчу сферу згідно стандартів ЄС, було запроваджено спеціальний проект Tacis, що продовжував європейську політику сусідства від 2003 року та програму сусідства Interreg для Польщі, України і Білорусі. Україна отримала обіцянку щодо членства у ВТО і визнання її країною з ринковою економікою. Починаючи з квітня 2005 року Україна розпочала інтенсивний діалог з НАТО стосовно питання членства. Належить підкреслити, що Польща, як член ЄС, енергійно підтримувала зусилля президента В. Ющенка.

Коли у Польщі внаслідок парламентських і президентських виборів (осінь 2005 р.) змінилася розстановка політичних сил і президентом Польської Республіки став Лех Качинський [21], у внутрішніх стосунках України наступив поступовий спад “помаранчевої революції”. Відставка прем’єра Юлії Тимошенко (8.09.2005) і значні розбіжності у “помаранчевому” таборі, програні парламентські вибори (березень 2006 р.), в яких перемогла Партія регіонів (хоч не набула більшості), “перехідний” уряд Юрія Єханурова (вересень 2005 – серпень 2006 р.) і зрештою прихід уряду Віктора Януковича (4.08.2006) засвідчили, що українська демократія знову вийшла на дорогу балансування між Брюсселем і Москвою [19]. Щоправда, В. Янукович перед виконанням функцій прем’єра підписав так званий Універсал національної єдності, в якому зобов’язався керуватися пріоритетами і стандартами політики президента, у тому числі – втіленням євроатлантичних прагнень України і дотриманням статусу української мови як єдиної державної.

Відмова від тих обіцянок ставала все більш очевидною. Серед частини політиків проявилось негативне ставлення до про-європейської і особливо до про-атлантичної політики президента В. Ющенка. Президент Л. Качинський, із позицій свого попередника А. Квасневського, утримував добрі стосунки з президентом України, принагідно підтримував не тільки польсько-українські ініціативи співпраці (Євро-2012), але й продовжував роль адвоката України на міжнародній арені.

Восени 2007 року у Польщі і в Україні відбулися позачергові парламентські вибори. В їх результаті у Польщі був створений коаліційний уряд (ПО-ПСЛ) Дональда Туска, в Україні – коаліційний уряд (блок Юлії Тимошенко і Наша Україна з Народною самообороною) Юлії Тимошенко. Прихід двох урядів збігся у часі із входженням Польщі до Шенгенської зони (з 31 грудня 2007 року). Політична реформа викликала протистояння між президентом В. Ющенко і прем'єром Ю. Тимошенко, що позначилося на політиці з ЄС і НАТО. У тій ситуації Україна ввійшла до ВТО (09.02.2008). Процес зближення України з НАТО дещо прискорив російсько-грузинський збройний конфлікт у серпні 2008 року. Тоді за цілісність Грузії висловився президент Л. Качинський, який разом із президентом В. Ющенко й іншими керівниками держав Східної Європи (Литви, Латвії, Естонії) прибув до Тбілісі. Польський уряд закликав політиків ЄС до спільного засудження Росії. Оскільки після місії президента Н. Саркозі до Москви конфлікт не погас (остаточно Росія *de facto* відділила від Грузії Південну Осетію), стало не актуальним питання вступу України і Грузії до НАТО.

На думку польських оглядачів, період 2004-2009 рр. породив значні сподівання і не менш глибокі розчарування як всередині України, так і поза її межами. Україна не зуміла скористатися із результатів "помаранчевої революції" для швидкого подолання корупції і хаосу, для зміцнення свого авторитету на міжнародній арені.

Джерела та література:

1. Kuzio T., Wilson A. Ukraine. Perestrojka to Independence / T.Kuzio, A.Wilson. – London, 1994.
2. Uchwaia Sejmu RP z 31 VIII 1991 r. w sprawie niepodlegiej Ukrainy // Monitor Polski. – 1991. – Nr. 29.
3. Kućniar J. Droga do wolności. Polityka zagraniczna III Rzeczypospolitej / Kućniar. – Warszawa, 2008.
4. Каруцьняк Т. Polityka polski wobec Ukrainy // Polityka wschodnja Polski. Uwarunkowania, koncepcje, realizacja. – Lublin-Warszawa, 2009.
5. Binkowski H. Traktat między Rzeczpospolitą Polską i Ukrainą o dobrym sąsiedztwie, przyjaznych stosunkach współpracy w 15 rocznicę jego podpisania // Polska i Ukraina w kształtowaniu bezpieczeństwa europejskiego. – Przemysł, 2007.
6. Uchwaia Sejmu RP z 31 VIII 1991 r. w sprawie niepodlegiej Ukrainy // Monitor Polski. – 1993. – Nr. 126.
7. Surmacz B. Współczesne stosunki polsko-ukraińskie. Politologiczna analiza traktatu o dobrym sąsiedztwie / B.Surmacz. – Lublin, 2002.
8. Brzezinski Z. Wielka szachownica. Główny cele polityki amerykańskiej / Z. Brzezinski. – Warszawa, 1998.
9. Tymkiw J. Koncepcje polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Ukrainy // Ukraina w stosunkach międzynarodowych / red. M. Pietras, T. Karuцьняк. – Lublin, 2007.
10. Fedorowicz K. Ukraina w polskiej polityce wschodniej w latach 1989-1999 / K.Fedorowicz. – Poznań, 2004.
11. Bartkiewicz J. Kierunek wschodni perspektywy podejścia strategicznego // Między polityką a strategią / red. R. Kućniarek. – Warszawa, 1994.
12. Caika M.J. Polityka wschodnja Polski w 1994 roku // Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej. – 1995.
13. Surmacz B. Stosunki Ukrainy z Polską // Ukraina w stosunkach międzynarodowych / red. M.Pietras, T.Karuцьняк. – Lublin, 2007.
14. Draus E. Polska-Ukraina-Europa // Polska i Ukraina w kształtowaniu bezpieczeństwa europejskiego. – Przemysł, 2007.
15. Pietras M. Stosunki Ukrainy z Sojuszem Północnoatlantyckim // Ukraina w stosunkach międzynarodowych / red. M. Pietras, T. Karuцьняк. – Lublin, 2007.
16. Ђmiaiek W. Polsko-ukraińska współpraca wojskowa (1992-2002) // Polska i Ukraina w kształtowaniu bezpieczeństwa europejskiego. – Przemysł, 2007.

17. Synowski R. POLUKRBAT (Polsko-ukraicki batalion) // Polska i Ukraina w kształtowaniu bezpieczeństwa europejskiego. – Przemysł, 2007.
18. Hawajko J. Grupy polityczno-biznesowe jako gracze w polityce ukraińskiej // Polityka zagraniczna Polski. Unia Europejska, Stany Zjednoczone / red. nauk. J. Czaputowicz. – Warszawa, 2008.
19. Chojnowski A., Bruski J. Ukraina / A. Chojnowski, J. Bruski. – Warszawa, 2006.
20. Stkpiec S. Pomaranczowa rewolucja. Kalendarium i dokumenty wyborów prezydenckich na Ukrainie w 2004 roku / S. Stkpiec. – Przemysł, 2006.
21. Rotfeld A.D. Polska w niepewnym świecie / A.D. Rotfeld. – Warszawa, 2006.
22. Wierzbicki A. Wshyd-Zachyd w koncepcjach dziejów Polski: z dziejów polskiej myśli historycznej w dobie porozbiorowej / A. Wierzbicki. – Warszawa, 1984.

Сінкевич Є.Г., Кучеренко А.А. Розпад Радянського Союзу та місце незалежної України у зовнішньополітичній стратегії республіки Польща (1991-2009 рр.) в інтерпретаціях польських дослідників

На переконання авторів, керівництво Республіки Польща прихильно зустріло звістку стосовно проголошення незалежності України. Досліджено бачення польськими науковцями перспектив та реальних кроків співпраці між Республікою Польща і Україною. Зазначено, що впродовж тривалого часу Польща виступала свого роду адвокатом України на міжнародній арені.

Ключові слова: Україна, Республіка Польща, розпад Радянського Союзу.

Sinkevich E.G., Kucherenko A.A. Распад Советского Союза и место независимой Украины во внешнеполитической стратегии Республики Польша (1991-2009 гг.) в интерпретациях польских исследователей

Авторы уверены, что руководство Республики Польша положительно встретило известие о провозглашении независимости Украины. Исследовано видение польскими учеными перспектив и реальных шагов по сотрудничеству между Республикой Польша и Украиной. Отмечено, что в течение длительного времени Польша была своего рода адвокатом Украины на международной арене.

Ключевые слова: Украина, Республика Польша, распад Советского Союза.

Sinkevich Y.G., Kucherenko A.A. Disintegration of the USSR and the place of Ukraine in the Republic of Poland foreign-policy (1999-2009) in the interpretations of Polish researchers

Polish researchers' vision of perspectives and actual collaboration steps between Republic of Poland and Ukraine is analyzed in the article. It is underlined that in the duration of a long time Poland has acted sui generis advocate of Ukraine on the international scene.

Key words: Ukraine, Republic of Poland, the USSR disintegration.

УДК 327: 342. 2 (438) "198"

Ковальчук Дар'я Ігорівна

**ПЕРЕХІД ВІД "ОРГАНІЧНОГО" ДО "ВІДКРИТОГО" СУСПІЛЬСТВА
У ПОЛЬЩІ КІН. 1980-Х – ПОЧ. 1990-Х РР.
(ЗА ТЕОРІЄЮ ДЖ. СОРОСА)**

Актуальність даної роботи визначається тим, що в контексті вивчення проблеми переходу цілого геополітичного регіону Центрально-Східної Європи від тоталітаризму до демократії надзвичайно показовою є саме історія Польської держави, оскільки вона найбільш яскраво поєднує ключові тенденції, притаманні даному суспільно-політичному явищу. Метою нашої